

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 12CoPno/4/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2024200008
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Slováčková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2024:2024200008.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Slováčkovej a sudkýň JUDr. Ľubice Bundzelovej a Mgr. Andrey Hadnagyovej (spravodajkyňa) v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti: A. B., nar. XX. XXXXXXXX XXXX, a B. B., nar. X. XXXXXXXX XXXX, obe pobytom u matky, zastúpené procesným opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, so sídlom Vazovova 7, Bratislava, matky: B. B. C., nar. XX. XXXXXXXX XXXX, trvale pobytom D. XXXX/XX, E., zastúpená splnomocnenkyňou: doc. JUDr. Lila Bronislava Pavelková, PhD., advokátka, so sídlom Jesenského 12, Bratislava, a otca: F. B. B., nar. X. XXXX XXXX, trvale pobytom G. XX/X, E., zastúpený splnomocnenkyňou: Advokátska kancelária VERIONS, s.r.o., so sídlom Radvanská 21, Bratislava, IČO: 47 239 441, za účasti prokurátora Krajskej prokuratúry Bratislava, so sídlom Vajnorská 47, Bratislava, o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, o nariadenie neodkladného opatrenia v priebehu odvolacieho konania, takto

rozhodol:

Odvolací súd návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia podaný v priebehu odvolacieho konania zamietal.

odôvodnenie:

1. Otec sa návrhom, ktorý je súčasťou 55 stranového odvolania otca proti rozsudku Mestského súdu Bratislava II, č. k. B1-3P/15/2015-2557 zo dňa 11. októbra 2023, doručeným súdu prvej inštancie 12. januára 2024 počas odvolacieho konania (vo veci zmeny úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom vedenej na odvolacom súde pod sp. zn. 12CoP/42/2024) domáhal nariadenia neodkladného opatrenia uložením povinnosti matke maloletých podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v trvaní šiestich mesiacov a počas tohto obdobia najmenej v rozsahu jednej hodiny každý kalendárny týždeň za účelom odstránenia komunikačných problémov medzi rodičmi vyplývajúcich najmä z jej výrazne negatívneho vzťahu k otcovi manifestovaného aj pred maloletými deťmi, pomoci matke pochopiť a akceptovať fakt, že vo výchove a individuálnom osobnostnom vývoji ich spoločných detí má otec nezastupiteľnú úlohu, čím môže dôjsť tiež k zlepšeniu riešenia problémov a konfliktov, ktoré sa nebudú prenášať na maloleté deti a k zmierneniu tenzie medzi rodičmi. Taktiež sa domáhal nariadenia neodkladného opatrenia uložením povinnosti maloletej A., maloletej B. a otcovi podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v trvaní šiestich mesiacov a počas tohto obdobia najmenej v rozsahu jednej hodiny každý kalendárny týždeň, za účelom odstránenia odmietania otca maloletými deťmi, obnovenia vzťahu medzi maloletými deťmi a otcom a nápravy následkov dlhoročného odlúčenia otca a detí a konfliktov v rodine, ktoré maloleté deti v dôsledku ich rozvíjajúcej sa psychiky nie sú schopné vo vnútornom prežívaní sami zvládnuť, a tým pomôcť maloletým deťom prekonať ich negatívne pocity, vyrovnáť sa s nimi a napraviť aj ich zjavne narušené vzťahy k otcovi, starým rodičom ako aj svojim súrodencom maloletej H. a maloletemu B., matka je povinná zabezpečiť účasť maloletých detí A. a B. na realizácii výchovného opatrenia. Dôvodil, že otec nemá s maloletými prakticky žiaden relevantný kontakt, a to prinajmenšom odvtedy, čo súd prvej inštancie uznesením zo dňa 04.05.2015, č. k. 3P/15/2015-122, zveril maloleté do osobnej starostlivosti matky, v dôsledku ktorého maloleté ku dňu uskutočnenia pohovoru strávili v osobnej starostlivosti matky takmer deväť rokov. Ošetrojúca

pedopsychiatrička, ako aj procesná opatrovníčka (avšak zastúpená v tom čase inou fyzickou osobou ako aktuálne pánom G.) vnímajú to, že maloleté odmietajú svojho otca, a že s týmto stavom je nutné pracovať, čo matka ako rodič maloletých evidentne a dlhoročne nerobí. V súlade s týmito tvrdeniami je postoj matky, ktorá síce verbalizuje to, že maloleté podstupujú adekvátnu liečbu, avšak táto tvrdená skutočnosť je v rozpore s realitou: ošetrujúca pedopsychiatrička maloletým predpisuje medikamentóznú liečbu so sporadickými kontrolami, pričom psychologická liečba u nich je - podľa tvrdenia matky - iba podľa (deťmi identifikovanej) potreby. Starostlivosť poskytovaná maloletým - či už psychiatrická alebo psychologická - nie je dostatočná, ani adekvátna a rozhodne nesmeruje k riešeniu toho, že maloleté odmietajú svojho otca a prakticky celú jeho rodinu, t.j. aj svojich starých rodičov, ako aj svojich súrodencov maloletých B. a H.. Matka počas vyluču na ostatnom pojednávaní dňa 10. februára 2023 na otázku, či by mala byť obsahom práce s odborníkom i obnova styku maloletých s otcom, uviedla: „Ak si to budú želať dievčatá, tak áno.“ Je teda nutné dospieť k záveru, že hoci aktuálny stav všetky zúčastnené strany hodnotia ako nepriaznivý, doposiaľ sa ho nepodarilo zvrátiť a nenaplnili sa ani predpoklady, ktoré stáli na začiatku súčasného stavu, ktoré pomenoval súd v uznesení z roku 2015, keď zveril maloleté do osobnej starostlivosti matky s odôvodnením: „Súd dospel k záveru, že nariadenie predbežného opatrenia, ktorým budú obe maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti matky a styk otca s maloletou A. zostane neupravený sú nateraz dostatočným nástrojom na stabilizáciu pomerov maloletých detí. Nariadením tohto predbežného opatrenia súd sleduje pokiaľ ide o maloletú A. zabránenie ohrozenia jej zdravého vývoja, ku ktorému by mohlo dôjsť ako už bolo uvedené v dôsledku ďalšieho vystavenia nútenému styku s otcom, ktorý podľa záverov lekárov odborníkov aktuálne odmieta. V prípade oboch detí má nariadené predbežné opatrenie stabilizovať ich výchovné prostredie na čas do rozhodnutia vo veci samej.“ Ak výsledkom stabilizácie výchovného prostredia je to, že maloletá A. je už ôsmy rok psychiatrickou pacientkou medikovanou v súčasnosti dvojkombináciou sertralínu a kvetiapínu, kde sa sama dožadovала ďalšej psychiatrickej hospitalizácie (bez kontextu otca), nehovoriac o viacnásobných zmenách medikamentózneho liečby, v minulosti napr. RISPEN a pod., pričom, medikamentózna liečba je jediná, ktorú v jej prípade možno považovať za snahu matky riešiť jej zdravotný stav, a maloletá B. sa po ôsmich rokoch v osobnej starostlivosti matky dostala zo spokojného a relatívne psychicky vyrovnaného stavu – pod výlučným vplyvom výchovného prostredia matky – do stavu, keď je psychiatrickou pacientkou, ktorá je podľa psychiatrických lekárskeho správ agresívna i voči vlastnej matke, sebapoškodzuje sa, tak je nevyhnutné upozorniť, že vydaným a stále platným neodkladným opatrením z roku 2015 nielen, že nedošlo k stabilizácii, ale k destabilizácii maloletých. U maloletej B. sa v roku 2020 objavilo sebapoškodzovanie, teda v čase, keď už s otcom dlhoročne nebola v osobnom, ani žiadnom inom kontakte, a rovnako ako jej sestra je najneskôr od tohto času podrobovaná dlhodobou medikamentóznou liečbou, pričom potrebnú psychologickú starostlivosť (ak vôbec nejaká prebieha), čo nemožno ani v jej prípade považovať za adekvátnu a dostačujúcu a je evidentné, že predbežné opatrenie vydané v roku 2015 a platné i v roku 2023 nielenže nespĺnilo účel, na ktorý bolo vydané, ale priam naopak. Došlo k zhoršeniu psychického zdravotného stavu maloletých a k zhoršeniu, ba až takmer k zániku rodinných väzieb maloletých nielen na otca, ale aj celú jeho rodinu vrátane starých rodičov a zapríčinilo absenciu vzniku rodinných väzieb na ich súrodencov maloletých H. a B.. Psychologická pomoc, ktorá je podľa tvrdení matky maloletým poskytovaná, nie je odbornou psychologickou pomocou majúcou formu psychoterapie, a to pre absenciu splnenia odborných požiadaviek. Na túto skutočnosť upozornila počas svojho vyluču pani B. I. J.. Rovnako odborné predpoklady na poskytovanie psychoterapie nespĺňa ani pán F. B. K. G., ktorý má údajne poskytovať psychologické poradenstvo maloletej B., ktorého vyjadrenie však nijakým spôsobom nebolo zabezpečené, teda je otázne, či sa táto údajne psychologická pomoc vôbec poskytuje a ak áno, v akom rozsahu. V kontexte zjavne absentujúcej odbornej psychologicko pomoci otec cíti povinnosť kategoricky odmietnuť tvrdenia maloletých, že svoje deti bil, a že skoro vytrhol dvere z pántov iba preto, že chcela byť maloletá B. sama, čo sú jediné faktické tvrdenia, ktoré sa v zápisnici z pohovoru s maloletými objavujú. Ani jeden tvrdený incident sa nepreukázal a v prípade úderov maloletej B. do oblasti tváre bolo dokonca preukázané, že k ničomu takému nedošlo. Uvedený incident je potrebné spomenúť i z toho dôvodu, že s ohľadom na jeho závažnosť by bolo prirodzené, že maloleté k nemu referujú i s odstupom rokov - to sa však neudialo. Všetky ostatné vyjadrenia maloletých o nevhodnom správaní sa otca je možné považovať za hodnotiace úsudky maloletých, ku ktorým sa nie je možné relevantne vyjadriť. Otec považuje za potrebné poukázať na vývoj názorov maloletých v rámci veci vedenej pod sp. zn. BI-3P/15/2015, keď napr. maloletá B. otca spočiatku hodnotila pozitívne, avšak po niekoľkoročnom odlúčení, ktoré strávila takmer pod výlučným pôsobením matky, ktorá je voči otcovi a jeho rodine výrazne nepriateľsky a hostilne naladená, si „nevie spomenúť na niečo pozitívne“ v súvislosti s otcom. Od roku 2015 sa však maloletá A. nachádza vo výlučnej osobnej starostlivosti matky, ktorú - ako vyplýva napr. zo správy neziskovej

organizácie Orchidea o asistovanom styku - treba usmerňovať, aby na maloleté neprenášala svoje negatívne emócie. Napriek tomu sa matka na pojednávaní 10. februára 2023 „priznala“, že maloletým oznamuje, že si zablokovala otca v mobile a nech už otca v súčasnosti vníma hocijako, nezabránilo jej to v tom, aby sa voči nemu prostredníctvom svojho právneho zástupcu nepokúsila priamo na pojednávaní dňa 10.02.2023 opäť začať trestné stíhanie - voči tejto požiadavke svojho právneho zástupcu matka na pojednávaní vyjadrovala, čiže konkludentný súhlas. Uvedené správanie preberá aj mal. A., ktorá síce otcovi číslo v októbri 2022 poskytla, ale prakticky ho ignoruje a na jeho správy v drvivej väčšine prípadov podľa vzoru matky nereaguje (v súčasnosti má otca ako kontakt od augusta 2023 podľa vzoru matky zablokovaný). Výchovné prostredie u matky začalo byť k rodine otca a osobitne k otcovi výrazne hostilné a agresívne so zhoršujúcou sa tendenciou od cca roku 2014. Celým súdnym konaním sp. zn. B1-3P/15/2015 sa tiahnu opakované a neúspešné pokusy otca dosiahnuť, aby sa súd prvej inštancie pokúsil prispieť k obnove vzťahu otca a maloletých, keďže tento vzťah svojím rozhodnutím - uznesením, č. k. 3P/15/2015-122 - sám vážne narušil a následne neurobil dosť na to, aby bol tento vzťah sanovaný. Maloletým sa napriek zjavnej potrebe nedostáva adekvátne psychologická zdravotná starostlivosť, pričom - ako vyplýva z vyjadrení ošetrojúcej pedopsychiatričky - nič nebráni tomu, aby sa na obnove vzťahu otca a maloletých pracovalo. Príčinou skončenia asistovaného styku tak boli prekážky na strane subjektu, ktorý styk zabezpečoval, pričom v predmetnej správe je ďalej uvedené: „Až po stabilizácii psychického stavu maloletých detí a zmiernení konfliktného nastavenia rodičov jedného voči druhému možno pristúpiť k ďalšiemu kroku - k samotnému zblížovaniu a prehlbovaniu vzťahu s otcom.“ Nie je jednak zrejmé, prečo túto správu súd prvej inštancie „opomenul“ zmieniť, a jednak to, prečo na základe záverov z tejto správy od roku 2017 nepristúpil k žiadnej ďalšej iniciatíve obnoviť vzťah otca a maloletých a prečo nevykonal žiadne opatrenia na stabilizáciu psychického stavu maloletých detí, ako napr. navrhoval otec v neodkladnom opatrení z roku 2018. Ako je zrejmé, po prezverení matke sa psychický stav maloletých zhoršoval a do dnešného dňa nedošlo k žiadnemu relevantnému zlepšeniu do stavu v akom sa deti nachádzali pred prezverením do výlučnej starostlivosti matky. Z tejto správy, hoc z roku 2017, predsa nevyplýva to, že styk otca a maloletých nie je možný - práve naopak: bude možný, ak sa naň vytvoria podmienky. Súd prvej inštancie sa o niečo pokúsil, ale namiesto toho, aby vyvinul dlhodobú a sústredenú činnosť, po prvom nezdare sa pokúsil nariadiť druhý asistovaný kontakt, ktorý však výlučne z dôvodov na strane akreditovaného subjektu zlyhal a následne súd prvej inštancie nenahradil tento akreditovaný subjekt iným subjektom a o sanáciu vzťahu a zmiernenie výchovne nevhodného negatívneho naladenia matky na otca sa prakticky prestal zaujímať a v súčasnosti tak už viac ako 7 rokov nepodnikol žiadne kroky. Problémy sa objavili až potom, keď sa otec nezhody s matkou rozhodol riešiť súdnou cestou a túto skutočnosť matke oznámil. Následne do mesiaca nasledovalo prvé stretnutie matky a A. u pedopsychiatričky. Za osobitne významnú považuje časovú koreláciu, keď matke bol doručený samotný návrh otca a v priebehu jednotiek mesiacov od doručenia došlo k masívnej degradácii vzťahu maloletých k otcovi, kde sa začalo rozumovo vyspelejšou a ľahšie ovplyvniteľnou A. a následne po cca roku mal. B.. V čase, keď došlo k zásahu súdu prvej inštancie, nebol vzťah otca a maloletej B. narušený absolútne vôbec a vzťah mal. A. nebol podľa prepúšťacej správy z kliniky detskej psychiatrie narušený v takej miere, v akej sa narušil prostým plynutím času, a to, že sa tento vzťah plynutím času narušil, nakoľko na to súd prvej inštancie vytvoril matke podmienky, je zlyhaním súdu, ktorý nebol vec schopný za takmer 10 rokov súdneho konania právoplatne rozhodnúť a ponechal v platnosti viac ako 9 rokov staré neodkladné opatrenie a o návrhoch na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré otec od roku 2018 podal dve, účelovo nerozhodoval aj niekoľko rokov, čo je v celkom zjavnom rozpore s právnymi predpismi a namietaná sudkyňa tak účelovo vytvárala stav litispendencie a nerozhodovala o návrhoch otca, hoci z jej vyjadrení bolo zrejmé, že sa s nimi nestotožňuje, avšak namiesto rozhodnutia vyvolala stav, keď nebolo možné žiadať o nariadenie neodkladného opatrenia ani sa odvolať voči nevydaniu pôvodne navrhovaného neodkladného opatrenia. Štátne orgány prirodzene nezodpovedajú za to, či dôjde k obnove vzťahu rodiča a jeho detí, hoci sa o to musia pokúsiť. Lenže toto nie je situácia v tomto konaní. V tomto konaní to totiž boli štátne orgány, ktoré svojou nečinnosťou (takmer 10 ročný súdny spor) zapríčinili to, že vzťah otca a maloletých, ktorému by v prípade promptného rozhodnutia vyžadovaného zákonom nebolo potrebné venovať mimoriadnu starostlivosť, totálne zdegradoval. Otec nemá adekvátne, resp. prakticky žiaden styk so svojimi maloletými deťmi takmer 10 rokov. Dňa 18. augusta 2015 otec podal návrh na výkon rozhodnutia o výchove maloletej B., keďže matka ako povinná toto rozhodnutie dobrovoľne neplnila. Išlo o návrh na výkon rozhodnutia k uzneseniu Okresného súdu Bratislava I, č. k. 3P/15/2015-122 zo 4. mája 2015, ktorým súd prvej inštancie zveril maloleté do osobnej starostlivosti matky (údajne „predbežne“ a „dočasne“ - stav, ktorý trvá už takmer 9 rokov), ale určil, že otec bol oprávnený stretávať sa s maloletou B. každý víkend v párnom kalendárnom týždni, vždy od soboty od 9.00 hod. do nedele do 18.00 hod., kedy si otec maloletú mal prevziať v mieste

bydliska matky, kde maloletú po skončení styku mal aj odovzdať. Okresný súd Malacky - po prenesení príslušnosti z Okresného súdu Bratislava 1 – vo veci dňa 5. mája 2017 uznesením sp. zn. 21Em/5/2017 prerušil konanie, a to z dôvodu, že rodičom bolo uložené výchovné opatrenie - povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu (išlo o poradenstvo, o ktorom súd výlučne a neúplne iba na základe správy L. M. tvrdí, že ho otec zmaril, hoci to nie je pravda). Ani Okresný súd Bratislava 1, ani Okresný súd Malacky vo veci nevykonali žiadne úkony - konanie sa začalo, prerušilo a i skončilo bez toho, aby zodpovedný súd (v tomto prípade dokonca súdy) prijal relevantné opatrenia na výkon rozhodnutia, ktorých prijatie je možné v zmysle vyhlášky ministerstva spravodlivosti č. 207/2016 Z. z., ktorou sa stanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých. Nemožno v kontexte uvedeného obísť už viackrát akcentovaný fakt, že otec sa na súd obrátil v stave fungujúcej striedavej osobnej starostlivosti, do ktorej súd zasiahol neodôvodneným predbežným opatrením (starostlivosť a styk boli „predbežne“ upravené takmer 9 rokov), ktoré otcovi znemožnilo vykonávať práva vyplývajúce mu nielen z ústavy, ale aj medzinárodných ľudskoprávných dokumentov a maximálne čo otec „riskoval“ bolo zamietnutie návrhu. Maloletým nikdy nebola poskytovaná psychologická terapia. Dňa 24. septembra 2015 súd prvej inštancie uznesením, č. k. 3P/15/2015-230, zmenil predbežné opatrenie nariadené uznesením zo dňa 04.05.2015, č. k. 3P/15/2015-122, a to tak, že otcovi a maloletej A. umožnil tzv. asistovaný styk bez prítomnosti matky, ale za asistencie psychológa Linky detskej istoty. Toto opatrenie bolo v platnosti po dobu troch mesiacov. Ďalej, obdobne súd zmenil predbežné opatrenie nariadené uznesením zo dňa 04.05.2015, č. k. 3P/15/2015-122, a to uznesením zo dňa 14.07.2017, č. k. 3P/15/2015-714, keď otcovi opäť umožnil tzv. asistovaný styk - tentoraz s oboma maloletými - za asistencie psychológa Linky detskej istoty, ktoré sa však nerealizovalo z dôvodov výlučne na strane akreditovaného subjektu, t.j. súdom nariadený asistovaný styk neprebíhal, avšak nie z dôvodov na strane účastníkov konania. Toto opatrenie bolo v platnosti po dobu šiestich mesiacov. Ani jedno z vyššie uvedených opatrení súdu nedosiahlo účel, za ktorým bolo realizované, avšak to nič nemení na skutočnosti, že účelom týchto opatrení nebolo poskytnúť maloletým odborné psychologické poradenstvo, akého sa domáha prostredníctvom neodkladného opatrenia, ale prostredníctvom tzv. asistovaného styku napomôcť obnove vzťahu medzi otcom a maloletými. Na pojednávaní dňa 27. marca 2023 bola zároveň predložená komunikácia maloletej A., z ktorej má vyplývať, že maloletá A. nie je ochotná komunikovať s otcom. Osobitne bolo upozornené na ostatnú správu od maloletej A., z ktorej má údajne vyplývať to, že maloleté sú skeptické, pokiaľ ide o zmenu v správaní otca. Matkou predložená komunikácia však iba potvrdzuje nutnosť odborného psychologického poradenstva, keď maloletá A. na správu od svojho otca - ktorá, a to zdôrazňuje, nebola napísaná s prispáním právneho zástupcu otca - a v nadväznosti na otázku matky uviedla, že je to „ďalšia správa napísaná jeho právnikom.“ Táto reakcia dokazuje, že zo strany maloletých voči otcovi panuje hlboká nedôvera, ktorá sa napr. u maloletej A. prejavuje dlhodobým ignorovaním jeho snáh komunikovať, a to i v úplne elementárnych veciach, ako je prihláška na strednú školu alebo snaha o letnú brigádu, ktorú maloletá A. komunikovala prostredníctvom svojej matky. Z vyššie uvedeného vyplýva, že potreba odborného psychologického poradenstva je viac než odôvodnená, a to i s prihliadnutím na to, že matka očividne nemá záujem maloleté viesť k obnove vzťahu s otcom. Postoj matky maloleté v žiadnom prípade nevedie k tomu, aby akýmkoľvek spôsobom zmenili vzťah k svojmu vlastnému otcovi ani jeho rodine, ale naopak ich v tom negatívnom postoji utvrdzuje, a bezostyšne matka udáva, že sa s ich názorom nielen stotožňuje, ale je to aj presne to, k čomu ich vychovala, a preto je vzťah medzi otcom a maloletými - s ohľadom na ich deklarované postoje ako aj dlhoročne zjavný postoj matky, ktorá v princípe iba podporuje, avšak pozitívne neformuje postoje maloletých v tejto veci - bez externého zásahu časovo najskôr a najmä voči matke a až následne maloletým nereparovateľný. Otec opakovane prejavuje záujem o konštruktívne riešenie situácie a vyvíja aktivitu, aby došlo k obnoveniu osobného kontaktu medzi ním a dcérami, ale matka je v tomto smere absolútne pasívna a javí sa ako nepochybné, že nemá záujem podporovať obnovenie vzťahu medzi otcom a maloletými deťmi, a že sa nedá očakávať podniknutie akýchkoľvek dobrovoľných krokov za týmto účelom z jej strany. Tým, že súd prvej inštancie styk otca s maloletými deťmi neupravil a neprijal ani iné opatrenia na obnovenie vzťahu otca s maloletými deťmi, odňal otcovi akýkoľvek právny nástroj, ktorý by viedol ostatných účastníkov k obnoveniu jeho osobného kontaktu s deťmi. Súdu prvej inštancie muselo byť v čase rozhodovania vo veci zrejmé, že protikladné postoje účastníkov konania nie je možné bez odbornej pomoci zmierniť. Súd prvej inštancie aj nariadil výchovné opatrenie obom rodičom, avšak z dôvodov, s ktorými sa nestotožňuje, ho vyčlenil na samostatné konanie. Výchovné opatrenie na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave bolo realizované krátko v úvode N. M. a následne dlhšiu dobu L. N., ktorý však už proces nedokončil, nakoľko ukončil pracovný pomer. Následne Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave ani súd prvej inštancie nevykonali žiadne kroky, ktoré by smerovali k efektívnej realizácii súdom prvej inštancie nariadeného výchovného opatrenia obom rodičom a súd prvej inštancie realizáciu tohto výchovného

opatrenia nevyhodnotil ani len v časti, v ktorej sa stihlo vykonať. Toto výchovné opatrenie sa totiž nezrealizovalo v celom rozsahu z dôvodov výlučne na strane Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, nie kvôli postojom rodičov. Súd prvej inštancie nevykonal žiadne kroky k tomu, aby Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, ktorý mal predmetné výchovné opatrenie vykonať, aj toto výchovné opatrenie skutočne v celom rozsahu realizoval. Súdu prvej inštancie však nič nebránilo stanoviť iný subjekt, ktorý by predmetné výchovné opatrenie vykonal. Vzhľadom na uvedené sa intervencia a najmä následná realizácia primeraného zásahu zo strany orgánov verejnej moci javí ako nevyhnutná, a to najmä v záujme maloletých detí. Kľúčovým je v tomto smere aj, v tomto prípade správny, záver súdu prvej inštancie, že v konaní neboli preukázané žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali výrazné obmedzenie rodičovských práv otca alebo dokonca zákaz styku otca s maloletými deťmi.

2. Podľa § 362 veta prvá z. č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „Civilný mimosporový poriadok“) o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorý bol podaný v priebehu odvolacieho konania, je príslušný rozhodnúť odvolací súd.

3. O návrhu otca na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorý je súčasťou 55 stranového odvolania otca proti rozsudku Mestského súdu Bratislava II, č. k. B1-3P/15/2015-2557 zo dňa 11. októbra 2023 je v zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia § 362 Civilného mimosporového poriadku v spojení s § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku príslušný rozhodnúť Krajský súd v Trnave.

4. Odvolací súd mal z obsahu spisu za preukázané, že návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia bol podaný počas odvolacieho konania vo veci pôvodne vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 3P/15/2015 (po 1. júni 2023 v dôsledku tzv. novej súdnej mapy na Mestskom súde Bratislava II, sp. zn. B1-3P/15/2019 – pozn. odvolacieho súdu) a na odvolacom súde pod sp. zn. 12CoP/42/2023, v ktorej sa otec i matka domáhali zmeny úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým. Súd prvej inštancie rozsudkom, č. k. B1-3P/15/2015-2557 z 11. októbra 2023, výrokmi I. a II. zveril maloleté do osobnej starostlivosti matky s tým, že obaja rodičia sú oprávnení zastupovať maloleté a spravovať ich majetok, výrokmi III. až VI. otcovi zvýšil výživné pre maloletú A. zo sumy 50 eur mesačne na sumu 220 eur mesačne od 14. mája 2015 do 9. februára 2023 a na sumu 350 eur mesačne od 10. februára 2023 a pre maloletú B. zo sumy 50 eur mesačne na sumu 220 eur mesačne od 14. mája 2015 do 9. februára 2023 a na sumu 350 eur mesačne od 10. februára 2023, rozhodol o výške zročného výživného na obe maloleté, výrokmi VII. styk otca s maloletými výslovne neupravil, výrokmi VIII. zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 8C/172/2008 - 303 zo dňa 23.09.2011 vo výroku o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva, výrokmi návrh otca na zrušenie neodkladného opatrenia a nariadenie neodkladného opatrenia zamietol, výrokmi X. návrh otca vo veci samej zamietol, výrokmi XI. zamietol návrh matky vo zvyšku a výrokmi XII. žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie matka i otec, o ktorom nebolo rozhodnuté.

5. Uznesením Krajského súdu v Bratislave, č.k. 11CoPno/12/2021 – 1868 z 3. augusta 2021, bol zamietnutý návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia počas odvolacieho konania, ktorým sa domáhal nariadenia výchovného opatrenia uložením povinnosti maloletej A., maloletej B. a otcovi podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v trvaní dvanástich mesiacov v rozsahu najmenej jednej hodiny každý kalendárny týždeň, za účelom odstránenia odmietania otca maloletými deťmi, obnovenia ich vzťahu a nápravy následkov ich dlhoročného odlúčenia a konfliktov v rodine a uloženia povinnosti matke zabezpečiť účasť maloletých detí na jeho realizácii, tiež uloženia povinnosti matke podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v trvaní dvanástich mesiacov najmenej v rozsahu jednej hodiny každý kalendárny týždeň, za účelom odstránenia komunikačných problémov medzi rodičmi a pomoci jej pochopiť nezastupiteľnú úlohu otca v živote maloletých detí. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že otec sa opätovne domáha nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým bude nariadené výchovné opatrenie uložením povinnosti maloletej A., maloletej B., otcovi a matke podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu. Návrhom z 12. januára 2024 však otec osvedčil podstatnú zmenu pomerov po rozhodnutí Krajského súdu Bratislava, sp. zn. 11CoPno/12/2021 z 3. augusta 2021, z nasledovných dôvodov.

6. Podľa § 37 ods. 2 pís. d), ods. 7 a 8 veta prvá Zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o uložení týchto výchovných opatrení uloží maloletému dieťaťu a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo inému odbornému poradenstvu.(2) Súd

sleduje vykonávanie výchovných opatrení najmä v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí, obcou, neštátnym subjektom a s príslušným zariadením.(7) Súd hodnotí účinnosť výchovného opatrenia priebežne tak, aby pred uplynutím obdobia, ktoré uviedol v rozhodnutí o jeho uložení, zhodnotil splnenie účelu výchovného opatrenia.(8)

7. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku.

8. Podľa § 324 ods. 1 Civilného sporového poriadku, pred začatím konania, počas konania a po jeho skončení súd môže na návrh nariadiť neodkladné opatrenie.

9. Podľa § 325 ods. 1 Civilného sporového poriadku, neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená.

10. Podľa Čl. 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa.

11. Podľa Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

12. Účelom neodkladného opatrenia je predbežná, rýchla i keď len dočasná úprava právnych, nielen faktických pomerov účastníkov. Nariadenie neodkladného opatrenia predpokladá, aby sa aspoň osvedčila danosť práva, nároku a aby neboli vážnejšie pochybnosti o jeho potrebe. Neodkladné opatrenie je inštitútom procesného práva, ktoré môže súd nariadiť, ak je potrebné, aby boli dočasne upravené pomery účastníkov (alebo ak je obava, že by výkon súdneho rozhodnutia bol ohrozený). Neodkladné opatrenie je predbežným aj v tom zmysle, že sa ním neprejudikujú práva účastníkov a tretích osôb. Nie je konečným rozhodnutím, lebo jeho účelom je len dočasná úprava pomerov účastníkov. Nevyhnutným predpokladom pre vyhovenie návrhu na vydanie neodkladného opatrenia je naliehavosť potreby predbežnej úpravy pomerov. Táto naliehavosť je príčinou, že súd môže rozhodnúť iba na základe osvedčenia tvrdených skutočností bez toho, že by musel byť tvrdený nárok nepochybne preukázaný. Posúdenie, či a kedy je takáto potreba daná, je ponechaná na úvahu súdu, pričom je potrebné starostlivo skúmať všetky dôsledky, ktoré by mohli nastať pre účastníka nariadením neodkladného opatrenia a najmä je potrebné skúmať i záujem maloletých detí.

13. Pri nariaďovaní neodkladného opatrenia musia byť osvedčené okolnosti, z ktorých sa vyvodzuje opodstatnenosť návrhu na toto opatrenie. Miera osvedčenia sa riadi danou situáciou, najmä naliehavosťou jej riešenia. Preukázanie alebo aspoň osvedčenie skutočností odôvodňujúcich nariadenie neodkladného opatrenia sa posudzuje tak podľa obsahu návrhu, pripojených listín a skutkových okolností z nich vyplývajúcich, ale aj dôvodnosti návrhu z hľadiska právneho posúdenia veci. Účelom neodkladného opatrenia je totiž rýchle a pružné riešenie tej situácie, ktorá vyžaduje okamžitý zásah súdu (porovnaj Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2MCdo 3/2010).

14. Vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti sa nevyhnutnosť nariadiť neodkladné opatrenie posudzuje vždy z hľadiska záujmu maloletých detí, ktorý je prioritný, nadradený akémukoľvek inému záujmu, ktorá skutočnosť vyplýva aj z vyššie citovaného Čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa.

15. Otec sa domáhal nariadenia neodkladného opatrenia z dôvodu, že nemá s maloletými prakticky viac rokov žiaden relevantný kontakt, maloleté ho odmietajú, s týmto stavom matka ako rodič maloletých evidentne a dlhoročne nič nerobí, maloletá A. je už ôsmy rok psychiatrickou pacientkou, maloletá B. sa po ôsmich rokoch v osobnej starostlivosti matky dostala do stavu, keď je psychiatrickou pacientkou, ktorá je podľa psychiatrických lekárskejších správ agresívna i voči vlastnej matke, sebapoškodzuje sa. Zároveň ako ďalší dôvod otec uviedol, že predbežné opatrenie vydané v roku 2015 a platné i v roku 2023 nielenže nesplnilo účel, na ktorý bolo vydané, ale naopak došlo k zhoršeniu psychického zdravotného stavu maloletých, od roku 2017 súd prvej inštancie nepristúpil k žiadnej ďalšej iniciatíve obnoviť vzťah otca a maloletých, aktuálne obnova vzťahu medzi maloletými a otcom nie je predmetom žiadnej odbornej starostlivosti a zdravotný stav maloletých nevyklučuje možnosť podrobiť sa odbornému psychologickému

poradenstvu za účelom odstránenia odmietania otca maloletými. Uvedené skutkové okolnosti považoval odvolací súd v súvislosti s uznesením Krajského súdu v Trnave, č.k. 11CoPno/12/2021 – 1868 z 3. augusta 2021, za nové a pristúpil k ich vecnému posúdeniu.

16. Z osvedčeného skutkového stavu vyplýva, že na pôvodne Okresnom súde Bratislava I boli vedené viaceré konania o nariadenie neodkladného opatrenia o zmenách úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. Odvolací súd príkladmo uvádza, že Okresný súd Bratislava I rozhodol uznesením, č.k. 3P/15/2015-122 zo 4. mája 2015, v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave, č.k. 11CoP/285/2015-294 zo dňa 29. júna 2015, o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým nariadil predbežné opatrenie, ktorým zveril maloletú A. a maloletú B. na čas do skončenia konania vo veci samej do osobnej starostlivosti matky, otcovi upravil styk s maloletou B. každý víkend v párnom kalendárnom týždni, vždy od soboty od 9.00 hod. do nedele do 18.00 hod. a styk otca s maloletou A. výslovne neupravil; uznesením Okresného súdu Bratislava I, č.k. 3P/15/2015-230 z 24. septembra 2015, v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave, č.k. 11CoP/620/2015-249 z 28. októbra 2015, súd prvej inštancie zmenil predbežné opatrenie nariadené uznesením Okresného súdu Bratislava I, č.k. 3P/15/2015-122 zo 4. mája 2015 v časti úpravy styku otca s maloletou A. tak, že otec je predbežne oprávnený stretávať sa maloletou každý utorok v párnom týždni od 16.00 hod. do 17.30 hod., bez prítomnosti matky, za asistencie psychológa Linky detskej istoty, dobu trvania predbežného opatrenia určil na tri mesiace odo dňa jeho vykonateľnosti a návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia zverením maloletých detí do jeho osobnej starostlivosti zamietol; uznesením Okresného súdu Bratislava I., č.k. 3P/15/2015-399 z 27. júna 2016, v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave, č.k. 20CoP/113/2016 - 461 z 9. septembra 2016, súd prvej inštancie zamietol návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia na rozšírenie styku s maloletými; uznesením Okresného súdu Bratislava I., č.k. 3P/15/2015-748 zo 14. júna 2017, v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave, č.k. 11CoP/339/2017-461 z 9. septembra 2017, bol upravený styk otca s maloletou A. a maloletou B. počas každého utorka v párnom kalendárnom týždni v roku od 16.00 hod. do 17.30 hod. v priestoroch a za asistencie psychológa neziskovej organizácie Linka detskej istoty.

17. Z uvedeného vyplýva, že vzťah medzi rodičmi maloletých detí je dlhoročne konfliktný, nie sú schopní efektívne komunikovať vo vzťahu k výkonu ich rodičovských práv a povinností k maloletým, maloleté sa viac rokov odmietajú s otcom stretávať. Odvolací súd nepochybuje o tom, že vzhľadom na ním opísanú konfliktnú atmosféru medzi rodičmi navzájom, tiež dlhodobú absenciu stykov otca s maloletými sa odborná intervencia javí ako vhodná. Napriek uvedenému ale zastáva názor, že rodinná situácia a pomery maloletých detí na základe otcom tvrdených a osvedčovaných skutkových okolností nateraz nezakladajú dôvod pre okamžitý zásah (intervenciou súdu) do pomerov účastníkov konania. Tu odvolací súd poukazuje na uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 3. marca 2022 č.k. 7P/1/2021-530, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave, č.k. 12CoP/24/2023 – 1067 z 31. januára 2024, právoplatným dňa 26. marca 2024, ktorým bol zamietnutý návrh otca na uloženie výchovného opatrenia maloletým deťom, otcovi a matke formou psychologického poradenstva (za účelom odstránenia odmietania otca maloletými) vzhľadom na dlhodobu nepriaznivé vzťahy otca s maloletými, na zhoršený psychický stav maloletých, navštevovanie psychiatra i psychológa, pričom uloženie výchovného opatrenia by mohlo ešte viac negatívne ovplyvniť ich vzťah s otcom a ešte viac narušiť ich dôveru k otcovi; pokiaľ maloleté deti explicitne odmietajú psychologické poradenstvo a toto si spájajú so vzťahom k otcovi, a teda, že len z dôvodu správania otca musia podstupovať psychologické poradenstvo, nie je splnená hmotnoprávna podmienka uloženia výchovného opatrenia, a teda, že výchovné opatrenie bude v záujme maloletých detí. Je zrejmé, že za daných okolností po riadne vykonanom dokazovaní aktuálne nie sú splnené podmienky na uloženie výchovného opatrenia vo veci samej, tobôž nie neodkladným opatrením berúc do úvahy charakter tohto inštitútu.

18. Odvolací súd dospel k záveru, že otec v návrhu neuviedol žiadne také relevantné skutočnosti, ktorými by osvedčil potrebu rýchlej a okamžitej ochrany nariadením neodkladným opatrením. Súčasne dopĺňa, že opísaná konfliktná rodinná situácia pretrváva dlhodobu, minimálne od r. 2015, nejde teda o stav, ktorý by vyžadoval okamžitý zásah odvolacieho súdu aj vzhľadom na skutočnosť, že súd prvej inštancie vykonal opatrenia za účelom obnovenia styku otca s maloletými (úprava styku otca s maloletými formou asistovaného styku), aj Okresný súd Malacky (uloženie výchovného opatrenia rodičom počas konania o výkon rozhodnutia týkajúceho sa úpravy styku otca s maloletými), hoci nevedli k želanému výsledku.

19. Odvolací súd sa nestotožňuje s tvrdením otca, že nariadeným predbežným opatrením Okresným súdom Bratislava I. uznesením zo dňa 04.05.2015, č. k. 3P/15/2015-122, v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave, č.k. 11CoP/285/2015-294 zo dňa 29. júna 2015 (ktorým boli maloleté zverené na čas do skončenia konania vo veci samej do osobnej starostlivosti matky, otcovi bol upravený styk s maloletou B. a s maloletou A. bol výslovne neupravený), došlo k destabilizácii výchovného prostredia maloletých a ich odcudzeniu vo vzťahu k otcovi, pretože nariadením predbežného opatrenia súd sledoval vo vzťahu k maloletej A. zabránenie ohrozenia jej zdravého vývoja, ku ktorému by mohlo dôjsť v dôsledku ďalšieho vystavenia nútenému styku s otcom, ktorý podľa záverov lekárov odborníkov odmietala. Od uvedenej doby sa zhoršený zdravotný stav maloletej pritom nezmenil. Odvolací súd sa preto nestotožňuje ani s tvrdením otca, že do fungujúcej striedavej osobnej starostlivosti zasiahol súd prvej inštancie neodôvodneným predbežným opatrením.

20. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd zamietol návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia v odvolacom konaní z dôvodu neosvedčenia skutočností, že bez okamžitej dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania by boli ich práva ohrozené. Tiež otec neosvedčil, že nariadením neodkladného opatrenia bude ochránený záujem maloletých, ktorý je prvoradý a nadradený záujmu rodiča.

21. O trovách konania odvolací súd nerozhodoval, keďže toto patrí až konečnému rozhodnutiu (§ 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 396 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

22. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0, čiže jednomyseľne (§ 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je podľa § 421 Civilného sporového poriadku prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri, ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 Civilného sporového poriadku).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo, ak do konania vstúpil (§ 426 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 Civilného sporového poriadku). Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, prípadne má možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 Civilného sporového poriadku).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 Civilného sporového poriadku).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 Civilného sporového poriadku).